

Göcseji Falumúzeum¹

Harangláb

A Göcseji Falumúzeum skanzen Zalaegerszegen.

Ez az első szabadtéri múzeum Magyarországon, 1968-ban nyílt meg.

A falumúzeum Zalaegerszeg központjától nem messze, a Zala folyó egy holtága mellett terül el.

A göcseji népi építkezés jeles példáit az eredeti helyén hagyott Hencz-féle vízimalom köré építették fel olyan elrendezésben, mintha egy 19. századbeli göcseji falu lenne: parasztházakkal, gazdasági épületekkel, templommal, kovácsműhellyel és más épületekkel.

A göcseji kis falu 20. századi utépítéseig megőrizte a hagyományos építkezési formákat, a házak is az ősi építési formákat őrizték.

Ennek a hagyományos életformának az utolsó emlékeit sikerült átmenteni az utókornak a múzeum megalapításával és továbbfejlesztésével.

A kiállított objektumok

A szabadtéri gyűjteményben őrzött épületek – építéstudományuknak megfelelő – legrégebbi állapotukban építették fel, azaz az eredeti építéskori formájukban láthatók, értékelhetők. Például a legtöbb zsúpos tetőfedezőanyag az eredeti helyén már átépítve, kéményt kapott, a falumúzeumban történő felállításuk alkalmával az egykori formájukban, azaz kémény nélkül, füstös konyhával láthatók. A lakóházakban, a legrégebbi kivételével, a konyha és a kamra mellett szoba is van, az udvarokban pedig istállók, ólak, kutak, további kamrák épültek.

A bemutatásból még a hegyi pincék sem maradtak ki, hiszen a 19. század végi filoxéravész előtti időkig (ami kipusztította a szőlők nagy részét) Zala megye jelentős bortermelő vidéknek számított.

¹ https://hu.wikipedia.org/wiki/Göcseji_Falumúzeum

Göcseji Falumúzeum

Az ország egyik legcsapadékosabb területén vagyunk, ott, ahol a sok eső, a sűrű, néhol szinte áthatolhatatlanul buja növényzet, a hatalmas erdőségek nem tették lehetővé a nagybirtokok létrejöttét. Az itt élők kisebb-irtásterületeken gazdálkodtak, főként állattenyésztő paraszti életmódot alakítottak ki. A sovány, agyagos földben a növénytermelés csekély mértékű, a mindennapi szükségletet éppen csak kielégítette, ugyanis igen kemény munkával termelt meg rajta a búza, az árpa, a zab és a rozs. A rekonstruált faluban az ehhez illeszkedő lakó- és gazdasági épületek mellett a zalai falvak jellegzetes szakrális építményei: különböző típusú haranglábak – sőt egy fatemplom – és útmenti keresztetek is láthatók. (az objektumok számozása a vázlat szerint)

1. Soós Antal hottói kovácsműhelye:

A múzeumfalu legszélén, a bejárat mellett foglal helyet a Hottóról származó kovácsműhely, a kiállítás egyetlen földből épült vert falú épülete. A falumúzeumban látható műhely és a tárgyak múzeumba kerülésük előtt Soós Antal, hottói kovácsmesteré voltak. A 75 éves mester adatai az épülő kiállításhoz kerültek.

Egy helyiségből áll. Előtte az utca felől egy kőszoborban tartotta a kovácsok és a vízkerék közötti kapcsolatot, és itt patkolta a szerszámokat. A források szerint Göcsejben, az önálló falvak lakozók közül a legtöbben a cipészek, csizmadia és a kovácsok voltak. Az a gazda, akinek kevés birtoka és sok gyermeke volt, szívesen küldte az egyik fiát kovácsnak vagy bognárnak. A kovácsokhoz mindig szívesen jártak a falusiak, hiszen jól értesült emberek voltak, miután mindenki, aki megfordult náluk, innen-onnan híreket hozott. A kovácsok közül sokan a gyógyításhoz is értettek, így ha foga vagy csontja fájt valakinek, hozzájuk fordultak segítségért („csontkovácsok”).

Hottói kovácsműhely

2. Hencz-vízimalom:

A Zala folyó holtágának partján áll és a múzeum egyetlen olyan épülete, amelyet helyben őriztek meg. Köréje épült a 19. századi zalai népi építészetet bemutató múzeumfalu. Nevét az utolsó tulajdonos, Hencz György után kapta, aki egészen 1952-ig üzemeltette.

A malom története a 20. századnál régebbi, a 18. századra nyúlik vissza. A malom épület szerkezete és a vízkerék meglehetősen jó állapotban van. A régi, fából épült malom a Zala folyó tégafalak határa. A 20. század elején a malommal is bővítette Hencz György (hasábszita, hengersizék, az alulcsapott vízikerék módosítása). Miközben dolgozott a malom, a molnár éberrel figyelte, hogy a víz erejének megfelelően mindig állandó sebességgel forogjon a vízikerék. A javításokat legtöbb esetben a molnár maga végezte el, mert meghibásodáskor nem volt idő kivárni, hogy a mesteremberek (ács, asztalos, kovács vagy bognár) megérkezzenek, hanem azonnal meg kellett javítani a berendezést. A molnárak így nagyon jó ezermesterek hírében is álltak.

A Hencz-vízimalom

3. Budafai szoknyás harangláb (1888.)

4. Kálócfa széles csonkakontyos ház

5. Náprádfai ház

6. Kerkafalvi gémeskút

7. Kálócfa méhes

8. Kávási festett oromzatú boronaház

Göcseji Falumúzeum

9. Hottói istálló

10. Lendvajakabfai pajta

11. Bagodvitenyédi kamrás disznóól

12. Kávási kerek kút

13. Csödei pálinkafőző kunyhó

14. Zalalövői hosszú ház:

Vas- és Zala megye határán fekvő településről származik ez az épület. Az épület különlegességét az adja, hogy a megvásárlásakor nemcsak az épületet, hanem vele együtt sok benne lévő tárgyat is. Ezek közül több kőből készült szobában is igazán eredetivé és megőrzötté vált a régi épületbelső (interiört).

A szobákban megtalálhatók a régi szemeskályhák, így a ház további különlegessége, hogy saját, régi szobai tüzelőberendezését láthatjuk a falumúzeumban. A lakóházhoz két szoba tartozik, továbbá egy konyha, egy kamra, szín, és az ólak. A bemutatott történeti kép szerint a ház első szobájában a fiatal család lakik, a hátsó szobában az idősebb szülők, a konyhát pedig együtt használják. A fiataloknak van egy csecsemőkorú gyermekük is, amit a szobában látható bölcső jelképez. Az enteriőrben elképzelt történet a férfiak egyik jellemző otthoni tevékenységét, a kosárfonást mutatja be. Leginkább a hosszú őszi estéken dolgoztak fűz vesszővel, amelyből sokféle használati eszközt készítettek. A szobában a modernizáció jeleként egy új világítóeszköz, a petróleumlámpa világít.

A zalalövői hosszú ház belső tere

15. Gombosszegi kamra

16. Favágító

17. Bondonkút

18. Hagyárosböröndi disznóól

19. Zalalövői méhes

20. Zalalövői hajlított ház:

A többszöri toldással-bővítéssel kialakított zalalövői hajlított ház a Zala-folyó holtága mellett kanyargó út jobb oldali utolsó portáján áll, s ehhez egy különálló zsúptetejű élelmiszertartó kamra, valamint két szoba, két dűc és egy úgynevezett „torkospajta” is tartozik. A porta a falumúzeum többi épületével egybeépítve és rendeltetését tekintve a hajlított ház kiállítások létrehozása érdekében áll. A ház célja, ahol foglalkozások és előadások tanórák keretében ismerhető meg a paraszti gazdálkodás, a mindennapi háztartási- és ház körüli munka. A hajlított ház a 19. század közepén épült, jelenleg látható formáját azonban többszöri toldással, átalakítással nyerte el. Eleinte csak egy füstös lakóhelyisége és kamrája volt, majd később a házat - a pitvar rovására - megtoldották. A szobában a szabadon, sározás nélkül hagyott falfelületen jól látható az épülettoldás nyoma, és a boronák (falgerendák) egymáshoz történő illesztésének módja. A konyha melletti kamrából - a lakócsalád létszámának növekedése során - szoba lett, hajlított oldalán pedig további ólallal toldották meg.

Zalalövői hajlított ház

21. Szenterzsébethegyi kamra

Göcseji Falumúzeum

22. Nagykutasi torkospajta

23. Harangláb

24. Zalacsébi fatemplom

25. Bárszentmihályfai pajta

26. Csödei ház

27. Felsőszentmiklósi st. ház

28. Kástu (rel. in. árukció)

29. Útmenti kereszt

30. Pincék

31. Dabronci olajütő malom

32. Házormok

MINTA